МӘММЕТНАЗАР БАБАНАЗАРОВ

ГҮЛЛЕР ДЕҢЗИ

ГОШГУЛАР ВЕ ПОЭМА

АШГАБАТ
«ТҮРКМЕНИСТАН»
1986

Бабаназаров М.
Б18 Гүллер деңзи: **(Гошгулар ве поэма)**
Мәмметназар Бабаназаров,
А: Түркменистан 1985.—80 с. 30 к.

Мәмметназар Бабаназаровың «Гүллер деңзи» атлы йыгындысы онуң илкинҗи китабыдыр. Китаба гирен эсерлерде Ленин, Ватан, партия, яшлык, сөйги, дурмуш барада шахырана сөхбет ачыляр. Китабы окан хер бир окыҗы ондакы эсерлериң чепер образлара, шовлы гөзлеглере байдыгына бада-бат гөз етирер.

Б $\frac{4702540200—076}{М 551 (14)—86}$ 130—85

ББК 84. Тур7

© «Түркменистан» неширяты, 1986

ЛЕНИН

Ажымтык бурругсап, гаш чытып, гүңлэп,
Дөвүр титрэнинде,
Артанда говры.
Хут мүдими язы болуп бу дүнйэң,
Ахыр орта чыкды дүнйэниң оглы.

Энче асырларың хыялларындан,
Айдымындан, умыдындан, сесинден
Чыкан ынсан гөрүп өз янларында,
Деңиз дейин толкун атды несиллер.

Оңа улус-иллер гөвнүни берди:
Сөзлейши йүрекдеш, йылгыршы сада.
Ол дүнйэң аягны гошуп гойберди,
Йүрек ургусы дей гайдувсыз саза.

Дашда дэлди адамларың гөрҗеги
Эртекиниң дурмушдакы довамын.
Отурып кичиҗик одуң башында
Чөзйэрди ол улы дүнйэң совалын.

Ынха, бирден чакып гитди йылдырым,
Ол асманда йылдыз болуп парлады.
Умман дей пайхасың гүйҗүн билдирип,
Зорлук булан бу дүнйэни дурлады.

Ол гадым дүнйәниң гайгы-гам басан
Йүзүне чайылан солмажак нурды.
Онуң пайхасындан галкынды басым
Эллери ораклы, чекичли юрдум.

Йүрегимизде ады, депеде Байдак,
Гурдук, гөрешлерде берилмеди ян.
Бизе гурмак ылымыны өвредип,
Мензиле етирди бейик партиям.

Бу асырдан асырлара гөзледи,
Ислеги ёлуңа гүллер экмекдир.
Өмри, гөрешлери, айдың сөзлери
Ынха, бу гүн миллионлара мекдепдир.

Оны өвренмекден дүнъе ядамаз,
Ол мүдими ылым, асман дек маны.
Бизиң үчин иң мәхрибан адам ол,
Адамзадың бакы чүвен ыкбалы.

* * *

Салланчакдан дүшүп мейдана гитдим,
Гүллере чолашып йыкылдым ере.
Гүйзүң думанының ичинде йитдим,
Язда богун-богун сөкүлдим еле.

Йүзүме етишен Айың шугласы,
Көңлүме шатлыгың ягтысы дүшди.
Ак гижеде таныш еллер шувлады,
Гүл чоган мейданлар багтыма дүшди.

Гүнешиң астында гүл билен галңан
Гөзъетим гөзүме нур берди мениң.
Бир бахар гижеси көшешип билмән,
Айың сачларыны сыпады элим.

Өвреншен язымың гөзден учанна
Йүрегим билниксиз гыйылды дурды.
Гышлар гелип ак йүзүни ачанда,
Билмедим бир сырым дуюлды дурды.

Белки, яшлыгмызың гөрки шундадыр,
Утандым мен, сыр сакладым өзгеден.
Кичижик шатлыга гоюлды гадыр
Хем улалдым сырларыма дөзмеден.

Чолашан гүллерми ятлаян кәте,
Гөзүмиң алнында Айлар етишйәр.
Йөне гамлы гүнүм, шат гүнүм яда
Гарып энем билен салланчак дүшйәр.

* * *

Акар гаймаклапдыр Айың нурундан,
Эдил чогян ялы гөрнүши багың.
Сени гөзүм билен гөрүп дурун мен,
Айың шугласына чүмен ыкбалым.

Цыган гөчи ялы гечди ай-йыллар,
Кимлери чархлады,
Кими йүлмеди.
Гоязы меңзинден ил-улус йылнан
Бу ыкбалың артды гитди хүммети.

Чага дей бушлуклар тоя яздылар,
Гызлар аграсланды,
Йигит етишди.
Гайнаг хыжув билен, гүлгүн нәз билен,
Лейлисачың сачы топугна дүшди.

Йүрегиң ёлунда, ышгында ярың,
Дутарларың десселери инчелди.
Чешме дей дурланып, дер дөкүп, арып,
Хер кимсе ёл гечди өзүне ченли.

Бу мәхир гызгындыр одуң горундан,
Адым дейин мертебесин сакланым,
Сени гөзүм билен гөрүп дурун мен,
Айың шугласына чүмен ыкбалым.

* * *

Йүзүп гитсең мейданлары,
Шувлар бедевиң яллары.
Не говы, гара халлары
Өлинчәң сөйүп йөрмели.

Мыдам алнында гөзъетим,
Нәме тапдың, нә гөзледиң.
Болшума өзүм дөзмедим,
Урунып-көйүп йөрмели.

Гүйзүң тылла ягышлары,
Баг астыны нагышлады.
Кимсе мени багышлады,
Кимден уялып йөрмели.

Сынма, дутар гөвнүм, сынма,
Ялпак гүзерлере инме.
Яшамакдан ёкдур ганма,
Ямандан доюп йөрмели.

Өзүңе шербет эзине
Гезме, гелмәндиң гезиме.
Яманлык гөрнер гөзүңе,
Говлугы дуюп йөрмели.

Имринип гүлүң нәзине,
Элиңи бассаң көзүне.
Яр кимин язың дызына
Башыңы гоюп йөрмели.

Гидем, бу ёллара гидем,
Ёл йитирмез ыхлас эден.
Гуш овазлы ак дүнъеден,
Доймадым дийип йөрмели.

ГАРШЫ АЛМАК

Газлар гечди Акдепәниң үстүнден,
Мени идәп йөрен высала меңзәп.
Эҗап этдим башын эген сустумдан,
Той ахыр, орнуны долдурса кем зат.

Мирас бизе оңатлыгың неслинден,
Борҗуны хакласа мерхеметли гыш.
Ине, онсоң дүзлер гидер эссинден,
Өзүне гетирер шадыян ягыш.

Болмалы зат болса говы аслында,
Инди яза сиңсин гөзлериң ягы.
Ак газларам мензилине етсинлер,
Ашыгың дүйшүне етиши ялы.

Гел, бахарым, монҗук-монҗук ак
дерим,
Ериң-гөгүң бир мәхрибан эеси.
Ак гөвүн җорасы гыз-гелинлериң,
Чешме гөзли огулларың уясы.

СӨЙГИ

Бейле мәхремлиге ничик дөзерин,
Эрәймесем ягшы сениң демиңден.

Башың ядавлыгыны сыпап айырян,
Барамок мен чытылманың чеминден.

Нәме, хер гүн хошвагт болуп болярмы,
Гапыдан гирйәриң—гүл йүзүм солук.
Гөзлериңе яш айланяр, шонда-да,
Җан эдип дурсуң сен йылгырҗак болуп.

ПЕРЗЕНТ

Нәзик йылгырышлы Айыдың түнүң,
Бөкдүрердим, еңилҗекдиң аграмдан.
Йөне сен хасрата өврүлен гүнүң,
Гозгап болмаз гара даш дей агралдың.

Гүлүң пудагындан ювашҗа тәне,
Доңуп галдың ёвуз сөзли җүмледе.
Ак гүл болуп язылдың-да мейдана,
Гырав кимин эрәп гитдиң дүнъеден.

СӨВҮТ

Гушлар оваз эдер яйбаң эгнинде,
Оңарса оларың райыны йыкмаз.
Адамлара меңзешлик бар гөвнүнде,
Ягшылык-яманлык ядындан чыкмаз.

Узакдан серетсең гаралып отыр,
Дуркы билен өз аслына өркленен.
Кәтелер ювашҗа ыранып отыр,
Меңзәп саздан хумар болан түркмене...

ТҮРКМЕН ХАЛК САЗЫ «МАЯГӨЗЕЛ»

Салгым атяр гөзи яшлы гелинлер,
Нэзли гелип, ахмыр билен совлан яз.
Гөвнүме болмаса йигдиң элинде
Дутар дертли нэзенин дек товланяр.

Гыйлып отыр Мая гызың етмедик
Багтына говушан багтлы гөзеллер.
Отыр мунда йүпек тары гепледип,
Йүрегини агламага дөзенлер.

Кириш арман чекйэр: «Саз болуп
гелдиң,
Вах, шонда-да ынжаланок гөвнүм, яр».
Ине, бирден дутар эленип элде,
Пышырдап отуран гыза өврүлйэр:

«Сизи бир якмасын бозламам мениң,
Адамлар, дердими гозгамаң мениң».

ӨЛЕҢЛЕР

Гөвүн гөвнүң асманы,
Ачык болсун яр-яр.
Сүйҗүликден агзыңыз
Учук болсун яр-яр.

Улус-иллер той үчин
Шат экени яр-яр.
Юваш диен огланмыз
От экени яр-яр.

Мэхрибан гыз ярының,
Сөегидир яр-яр.

Яр башын ашак гөрсе,
Көенидир яр-яр.

Ашык-магшук бир гушуң
Ганатыдыр яр-яр.
Той гижеси гөз-гашың
Арасыдыр яр-яр.

Сүйт үстүниң гаймагы
Бозулмасын яр-яр.
Ал яглыгың човлары
Эзилмесин яр-яр.

Гелнимиз боз ерлериң
Лэлесидир яр-яр.
Хер бир сөзи бугдайың
Дэнесидир яр-яр.

Гуҗак гөрки баладыр
Җэҗек болар яр-яр.
Ики гөвүн бирлешип,
Оҗак болар яр-яр.

Өмүр акар дерядыр,
Ай айланар яр-яр.
Тойлы болсун элмыдам
Бу яйлалар яр-яр.

ИНИМ ҚАДЫРБЕРДЭ

Мензил гечсе ыҗаза ёк, хөкүм ёк,
Ятдан чыкан затларыңы чөплэре.
Ынха, бу гүн эййэм мениң хакым ёк,
Сени эдил чагаҗык дей өпмэге.

Мейлис кейпи билен уграпсың эййәм,
Мениң яңы гайдып гелен обама.
Гүлләбер, пурсат бар огрынча сөййән,
Ширин-ширин дүйшлериңден сабара.

Посаның арзувны галдырян саңа
Хем кинодан соңкы хыялкешлиги.
Йөне бу мейлисде башыңы чара,
Аяп сакла бәгүл писинт кешбиңи.

Асманың дамҗасы йүзүңе дегсе,
Йүрегиң гобсунар сүйҗүлик билен.
Шонда биразаҗык улалгын, ёгса,
Адам өз-өзүне гиҗигип билер.

Ынанян, азашып агласа чага,
Душундан өтмәге чатмаз гурбатың.
Шо пурсатда йигит чыкан сөйгиңи
Сөйги харламасын,
Ыхлас урмасын.

Гүл өртүпдир гөзүң ачан дүзүңи,
Сәхер ал елкенин йыгнанок хениз,
Мәхрем дүнйә сыпалап дур йүзүңи,
Сен оны ынҗытма, гарратма, иним!

ПЫРАГЫНЫҢ ТОЮНДА ОҚАЛАН ШЫГЫР

Язлар акып гелер булаклар билен,
Гозгалаңа салып даглаң гарыны.
Шемал пышырдашып йылаклар билен,
Сыпар гидер көп гарашан нарыны.

Гуш сайраман оңмаз, бу еллер өсмән,
Чайлар айдым айдар овазын кесмән.

Дана гөзлериңе гуванып асман,
Долан Ай ёлуңа дүшәр нуруны.

Дагың башы оралыпдыр думандан,
Шахыр көңли дашда болар гүмандан.
Догры сөзүң билен ёвуз замандан,
Бир герчек сен, алып гитдиң арыңы.

Булут гелер даг башыны эзер-де,
Язың гөвни йүреклери үзерде.
Меңли гыз товланып көне гүзерде,
Мыдам чекип отыр сениң зарыңы.

Той шовхуны тутды түркмен дүзлерин,
Гөзүмизде кешбиң, дилде сөзлериң.
Той гүнүнде сүпүр ала гөзлерин,
Бир сөз билен шат эт бу гүн ярыңы.

АЙДЫМЧЫ ГЫЗА

Айралык хакдакы айдымың билен,
Яшлама гыз, көңле якын дидәни.
Хасрата горсама уз басып гелен,
Гөвни юка, бу аксовулт гиҗәни.

Херки задың өз гелишҗек ери бар,
Мыдам ачык дуран сарай дәл гөвүн.
Ап-ак бәбеҗиге гуҗак герибан,
Уллакан той күйсәп йыгнандык бу гүн.

Говсы әкит бизи шатлык илине,
Кирпикдәки дамҗаң адын ундалы.
Шадыян чайканян гөвүн көлүне,
Кешби дүшсүн ак булут дек гундагың,

Отырыс биз айдым билен өзгерип,
Асман ятладып дур ак гүлли дүзи.
Бейле пурсатларда гусса дөзмерис,
Дутар дей дүзүлен йүреклермизи.

БАГТ

Дүнйәм, бу шатлыга бир өзүм дөзмен.
Яксын ене мени акыллы гөзлер.

Гидели ягыша, мымык думана.
Бу гүйзүң гитҗеги дәлдир гүмана.

Сарымтыл деңизден мәхримиз гансын.
Ёлмалы япрагы гой, өзи тәнсин!

Дабандан депәме уранда хесер.
Сен маңа япрак дәл, йылгыршыңы бер!

Гөзлериңи сүзүп, өвүсип гүлгүн
Ювашарсың дийме ахыры бир гүн.

Хәзир йүз йылдан соң ыраншын багың
Гөрмеҗекдигиме ынанмаярын...

Асман узак ягмаз, булудын дүйрер,
Гидели ягыша, гидели гүйзе.

ГУМЛЫ ГЫЗЫҢ ГОШГУСЫ

Яз гелипдир яйламыза,
Газ гелипдир яйламыза.
Товлам-товлам булут гечди,
Ягыш дегди айнамыза.

Гарагумуң селчең ягшы,
Шаглап-шаглап гелсең ягшы.
Алкыш дейин сиңер ере,
Мыхман язың мелхем ягшы.

Дамжа бөкер гошавучда,
Гөвүн юмшар бу ягышда.
Ала гөзли, юваш оглан,
Ерсиз өйкәми багышла.

Бир-бирин сөер адамлар,
Ажы-сүйжини даданлар.
Якын достуң гөзлеринден,
Мәхир ичмекден ядалмаз.

Яманлар даш атар гидер,
Сырдаш голдар, тутар гидер.
Эзиз достум, биз галарыс,
Йүврүк гүнлер өтер гидер.

Бахар гөтерлер газ ялы,
Узаклашар оваз ялы.
Гызлар өзге өе дүшер,
Яйладан гечен яз ялы.

Бахар гидер, гелер ене,
Дамжа бөкер, гүлер ене.
Гызың гаян тахясыны,
Оглан огрын алар ене.

Мүдими эдебин саклап,
Ай айланар галкыжаклап,
...Айдасым гелйәр бир затлар,
Кәбәм эжеми гужаклап.

ОН ЕДИ ЯША ДОЛАНСАҢ...

Он еди яша долансаң,
Гөзүң янса, гезсең юваш.
Өзгә дуйдурман эленсең,
Хыял билен доланда баш.

Чем гелен сапанда атҗак,
Бир йылманак даш болмасаң.
Сени етим гоюп гитҗек,
Энеңе гөзяш болмасаң.

Ышга дүшсең, этсең дөзүм,
(Мәхир герекдир деңзе-де).
Гоялышса гепиң-сөзүң,
Назарың саза меңзесе.

Он еди яша долансаң,
Өзүң бежерсең яраңы.
Яда дүшсе гүйз геленсоң,
Язың умытлы гараны.

Гызарсаң, овадан геплэп
Айдан сөзүң чын чыкмаса.
Сувҗук сөз билен кесеклэп,
Гүл гызлары ынҗытмасаң.

Дуйсаң онуң боланда чен
Терк эдилҗек җайдыгыны.
Гөге чыкып чешмә гачан
Тутдурмаҗак Айдыгыны.

Хачан гадрыны билеңсоң
Он еди яша долансаң.

ИНДИ...

Гүллериң реңки гоялыпдыр хас,
Артыпдыр сөвүдиң йүрекдешлиги.
Инди гүли ысгап хесерләниң аз,
Телпер инди йигриминиң меслиги.

Өңлер дүнъе дуршы билен шовхунды
Инди онда дымышыклык көп ялы.
Ёгса дүйн дәлмиди еңил овсунлы,
Эгленимде гүллең мени өпйәни.

Хич хачан сөйгүден этмәндим хедер,
Я шол гачырыпмы йүрек сарыны.
Инди гөвүн көп күйсейәр гиҗелер
Ялңыз ёлагчының айдымларыны.

Қанагат бермеди думанлы хыял,
Соң онуң ханасы галыпдыр эгсик.
Инди садалыгың ховруна уян
Гөчгүнли сөзлерме агыряр небсим.

Яз кемала гелип етишен вагты,
Башланында зыба гүллер гунчалап.
Эҗап эдйән өңки дуйгуларымдан
Хем олары тәмизлейән шончарак.

АРЗУВ

Бу хошвагт гүнлериң солмасын йүзи,
Шадыян гез, новҗуван гез, багтлы гез!
Дилсыпат гыбатың гүлмесин гөзи,
Шадыян гез, новҗуван гез, багтлы гез!

Шугласына гара баглар даранан
Долмуш Ай яшанда ызын гаранар.
Овурт сув дерядыр сувсап барана,
Шадыян гез, новжуван гез, багтлы гез!

Рухдан дүшмэнкэм душан гөзлегим,
Үйтгемесин сениң памык сөзлериң.
Хасратдан аяным, гусса дөзмезим,
Шадыян гез, новжуван гез, багтлы гез!

Белент даг дей гелип маңлай дирэним,
Сенсиз учар гушумышым нирэниң?!
Гөрмэвер ыхласың уян сүйрэнин,
Шадыян гез, новжуван гез, багтлы гез!

Акмеңиз дүнйэниң гөвнүни йыкман
Гушлар саз эдерлер, сайрарлар хөкман.
Сени ынжатмакдан утансын ыкбал,
Шадыян гез, новжуван гез, багтлы гез!

ДЕГИШМЕ БИЛЕН АЙДЫЛАН ЧЫН

Назарлар чакнышып, бүдүрэн гөзел,
Етди сабрым йигрим бириме ченли.
Агшам гурсагыма сыгмады газал,
Орта гойдум ёг-у-барыма ченли.

Есер алартсаң-да хумай гөзүңи,
Гөречлериң алдамады гөзүми.
Дүйнки саңа диен «А гыз» сөзүми,
Кем-кем үйтгедерин ярыма ченли.

Ики эдим арамызың герими,
Иш боляр шонда-да сылмак дерими,
Бир гүн сандыраян бармакларымы,
Элтерин шол гоша өрүме ченли.

Сөйгиме сыгынып гушадым билим,
Сөйгиңе ынанып улалды пәлим.
Ир-у-гич ишиңе гатнаян ёлуң
Узалар өймүзиң төрүне ченли.

* * *

— Белки, шейле болмак такдырда
бардыр —
диййип гара гөзлериңи яшлама.
Такдыр биз икимиз сыгардан дардыр,
Такдыр дәлдир урулмаклык дашлара.

Багтына өврүлйәр адамың эрки,
Эгрелип өсмегин, эй, мениң шахам!
Шор сувлы кәсәни саңа ким берди,
Сүйҗүлик сувуна тешнекә дахан.

Газларың сүрүси гечер салланып,
Елленен габагңы елпәр гидерлер.
Дурмуша вепалы боланда анык,
Ысгынсыз пикирлер селпәр гидерлер.

Гүйчли дәл, акыллы боланы үчин
Тебигат адама ынаняр шексиз.
Түкенмез утанҗа гоярсың мени,
Язларың өңүнден гөзяшлы чыксаң.

Ай бизе эгнини деңләр ене-де,
Гөр, көлүң үстүне йылдызлар ягды.
Яңы йылгыранда
Гарры эне дей
Агладып йөрмегем болармы багты.

Мен бейле такдыра бермерин сени,
Шатлыкдан демимиз тутулсын гитсин.
Дөвүлен күйзе дей зыңарыс оны,
Гой, багтың орнуна агласын ятсын.

ЫНҖАМА

Гич гелен яз ялы гарагөз ыкбал,
Мени берен гөзлегиңден ынҗама.
Улудан дем алып, гөвнүңи йыкман,
Назарыңа дөзмегимден ынҗама.

Бир гонан багыңдан учуп гитме кын,
Көңүлден көңүле гөчүп гитме кын.
Болса-да пышырдап айтмага якын,
Эшитмедик сөзлериңден ынҗама.

Шол гүн япрак ягды, саралып ягды,
Шемал не дәлиди, не-де бир сагды.
Саңа хесер билен бакмалы вагты,
Габак өртен гөзлеримден ынҗама.

Йүрекдеш ягышлар иненде сессиз,
Саңа багтлы гүнлер хемаят этсин.
Өмрүмде бир гезек мәхирден тесдим...
Өз гөвнүми эзмегимден ынҗама.

Сен бир эзиз серви, башлары галык,
(Эх, овадан ова, чыгланма, чалык),
Мениң айдылмадык сөзлерим болуп
Дамҗа гачса гөзлериңден ынҗама.

* * *

Йылдырым чакып дур асманы чайкап,
Ягыш шовхун билен ювяр түмлүги.
Ол мени саклаяр башыны яйкап,
Гайдып гелмеҗек дей ягша чүмдүгим.

«Саклама, ёлума гидейин» диййэн,
Оюн эдип сепйэн ягшың сувуны.
Ол мениң эгниме яңагны гойяр:
«Ёла гитмек өйүнденем говумы?!»

Диййэрин: «Йылдырым болса-да гөдек,
Чаканда тисгинип гитсе-де тениң.
Шемалың гомлары гөтериши дек,
Бу йигит гөвнүми жошдуряр мениң.»

Дымярыс. Бу ягыш шатлыкмы, арман,
Ол овазы билен ояряр яды.
Ол гиҗэ середйэр булутлар, асман
Аял мэхри билен көшешҗек ялы.

Йылдырым газаба мүнүпдир эййэм,
Гиҗелиги йыртяр, асманы көвүп.
Ол мениң гуҗагма гысылып диййэр:
«Бу гиҗе нэхили ызгытсыз, совук!»

«Бейле дийме—диййэн—яз кимин нурлы
Қалбыңдан якымсыз пикирңи ташла!
Бу ягты җаханда совук зат бармы,
Совук зат бармы нэ өлүмден башга?!»

АЙРАЛЫГЫҢ ГҮЗЕРИ

Оглан гөзлерими сөен гүнлериң,
Бугдай кимин сечеленип галыпдыр.
Менсиз отлы көйнек геен гүнлериң,
Мениң үчин өтүлмесиз языкдыр.

Бу улы ялңышым-йүрекде көзүм,
Тапылмаз йитгимдир багрымы дилен.

Ах, йөне гөвүн-дә,
Галып бир өзүм,
Гидйәрин сергездан гөзлегим билен.

Бегрес доны Гүн тыгына йыртылан
Багларда галыпдыр интизарлыгым.
Яз паслымы бу мейдана өртүлен
Я-да сениң бахар ялы яглыгың?

Майсаларың ыгшылдысы-айдымы
Ширин сөзлериңе дүзүленмидир.
Яйла долан гүлкүлерңи сөйдүми,
Нәмеден торгайың өзеленмеси.

Сәхраның үстүне бүренип дуран,
Арасса гөвнүңми, сачлары сыя.
Гырмызы гүллерми ыранып дуран,
Гүл болуп гөгерен шатлыгыңмы я.

Дуйян, булар гуманыдыр гөвнүмиң,
Узакдадыр инди элим етерден.
Себәби мен шол ялңышлы өврүмде,
Перишдәми—хут өзүңи йитирдим.

Сени йитирдим-де, өзүми тапдым,
Галдым хакыката сырдаш-дост болуп.
Инди хачан пикир этсем сен хакда,
Әҗизлигим гелйәр элем-тас болуп.

Бу гүнем аралап сенсиз боссаны,
Гелдим шол ёданың бөлүнен ерне.
Идип гарран бедев кимин гуссамы,
Индим солгун айралыгың гүзерне.

Дүнйәм! Көңүл айдым язды шу ерде,
Боюн алып, сызып улы ахвалы.
Бу гамгын гүзере гелип-гидйәнлер
Бизден соң бирнеме азалар ялы.

ДҮЙШ

Гөзүң үнжүсини йүреге гуйдуң,
Шонда асман я гоңрасды, я сары.
—Арада дүйшүме гирипсиң—дийдиң—
Катдың яя меңзеш, элиң хасалы.

Өз-өзүңден ынжан ялы гыйылып,
Сен өз сөзлериңе тисгиндиң начар.
Гуссамы гизледим. Дийдим: «Сөйүлип
Йигит бар өмрүни новжуван яшар».

Шо пурсат өзүмем ынандым шуңа:
Мыдам яш гезерин, гезерин жахыл.
Йүрегмиң овсуншы галар болшуна,
Йигделерин даңлар чызылан чагы.

Йөне бираз суст гечирин гышлармы,
Тойларда сычырап гөзүңе илмен.
Сениңем шапак дей йылгырышларңы
Овадан бахарлар гайталап билмез.

Бу үнжи бедене орнашар асса,
Көңлүме язылар гүйз гыравы дей.
Хем игенч эшдерин булара үссе,
—Инди сен эшигиң йылырагын гей.

Ине, онсоң саңа меңзеш бир агшам,
Хол мейданда гезип, гысылып герден.
Телвасым гайдышар, жошум дуругшар,
Хем еке гиже-де гарраръын бирден.

Йүрек бир зат сызып, етишип даңа,
Өйңүзден чыканда умыт мысалы,
Ягшы ниет болуп душарын саңа,
Қатдым яя меңзеш, элим хасалы.

ГҮМАН

Сергин гуҗак, гараягыз гиҗеде,
Дешип мениң гөзүмдәки думаны.
Айым, тылла тыгың билен игеле,
Сөйгим үчин гөвне дүшен гүманы.

Буругсап дур бу чейнелен пикирлер,
Не өчүпдир, не яныпдыр ал өвсүп.
Говсы сустлук көчесинде екирлен
Башымда шемаллар бадыны дөвсүн.

Тешне гиҗе гелип дидардан ганды,
Асманда йылдызлар йылгыряр ачык.
Нәме, маңа гезмек шейле бир кынмы,
Күлреңк гүманың деңинден гечип.

Я-да екесирәп йөрмүкә гөвүн,
Нәме герек ынҗыклыга баш урмак.
Ёк, сен ынҗал гөвнүм, ёгса-да дөвүл,
Нәзик затлар өз гадырны гачырмаз.

Эзбер биз ялңышы гайталамана,
Соң таныш соңлама, шол көне болуш:
...Өз тайыны алдырыпдыр гүмана,
Гиҗеликде аглап барян ялңыз гуш.

ХАТ

Өвреншип билемок сенсиз гүнлере,
Дымышлык дей хич ахыры гелмейәр.
Дүшүндим мен: гөвүн берип дилбере.
Йүрегиңи аман саклап болмаяр.

Шадыян сөзлериң, шадыян кешбиң.
Өврүлип барялар гамгын айдыма.
Оны дүнъе дөрәп гелдилер эшдип
Инди ол бир гезек артык айдылар.

Ёлларыңа бакян көне эндикли,
Йылдызлар көз дейин гөги дешдиги.
Билемок бир асыр биле болдукмы,
Я бары бир гүнде болуп гечдими?!

Инди хич ким менден өйкеләп гитмез,
Хем эртир ир билен гечилмез гүнәм.
Җүп аяк сесине үйрер-де итлер,
Башыма ялңызлык дердини бүрәр.

Гөзүм гидйәр: безәп гадым дүнйәни,
Ай хиңленип баряр сувлы салмада.
Ненең кын экени эден гүнәңи,
Айдып өтүнере адам болмаса.

Ялңыз йылдыз гөрсем дыглаяр иним,
Бу кимиң газабы, бу кимиң хөкми?!
Пышырдап сораян: Айт, бу сөйгиниң,
Шат гүнлери көпми, хасраты көпми?!

СУРАТ

Совулыпдыр гызгын башың думаны,
Болан-гечен ачык-айдың болупдыр.

...Адам йүзи ялы, гам чекен ялы,
Альбомың махмалы бираз солупдыр.

Ене-де душушык, сессиз душушык,
Ашак бакып отыр стол чырасы.
Йүзүми ягтылдып билмейәр ышык,
Хем гозгаяр йүрегимиң ярасы.

Бу затлар нireden дүшди ядыңа,
Я билмен барыны өңден дуюпсың.
Өзгелере гүлүп дуран, шадыян,
Маңа гамгын суратыңы гоюпсың.

НАМЫС

Ярадан тебигат хайранды оңа,
Гаңрав гүлки алкымында гайнарды.
Меңзешди дүнйәниң терлигне—даңа,
Келлелери бахар болуп айларды.

Асмандакы мукаддес Ай, ашык Ай
Аягның янына гачжак ялыды.
Гам гонмазды гүлүп дуран гашына,
Ойнуңы чын билип берҗек жаныны.

Көплер билди нәмедигни көймәниң,
Гарып гөвүнлерде арманды, зарды.
Ине, бирден яз гүнүниң өйләни,
Гөзеллиги бир болгусыз ит ярды.

Йыл гечди. Кән гезек алмалар тәнди,
Гүллер өсди сөйги дийлен шалыкда.
Йөне онуң шол бахаркы өйләнден,
Гара гөзлеринде үнжи галыпды.

Иңрик ал шапагы гиденде ялап,
Я гелип земини гужакланда гар.
Ол ярылып билмән намысдан яңа,
Өзүн ите ярдыранна аглаяр.

ЫНАМ

Көне таншым, халың ничик?
Улалдым гөзүң алнында
Кемелмейән нурдан ичип,
Инди йүкүм өзүм билен,
Көңле яз дек җошуп гелен
Сөйгим билен, боз мейданым,
Гүллериңи сыпап гечип,
Эртире гидип барян.

Даглар ховалы-ховалы,
Сиңйәр бу ерде көңлүңе
Сайрак чешмәниң овазы,
Мен шуларың арасындан
Ягтылыгың хем терлигиң довамы
Эртире гидип барян.

Яшайыш болармы сизсиз?
Ынананым—деӊ-душларым,
Эндише ят болуп гитсин,
Сечеленмән ерсиз-ере,
Өмүр максадына етсин,
Маңлайымы сув сил эдип дерледип,
Хениз мениң кимлигими гөрмедик,
Эртире гидип барян.

Гөз нуруның хем доклугың,
Асыллылыгың нышаны,
Алтын дәне-дер дөкдүгим,
Шүкүр, харманларың бейик,

Топракдан хем сувдан саңа,
Ган ысы гечмесин дийип,
Ериң адындан касамлы
Эртире гидип барян.

Даша өврүлен герчеклер,
Иң овадан гүллер сизе,
Герек болса эгер ене,
Дашлыгындан адамлара өврүлип,
Ватан үчин гүл өмрүни берҗек сиз,
Йөне әхли пидаларың дерегне,
Инди уршы мүдимилик ер чексин,
Шу ынамы ялын кимин парладып,
Эртире гидип барян.

Майсалыкда гөз эгленип,
Говшанында онки сүңңүм,
Башым сыпадылар гелип,
Гудрат дәлдир гөкден инсе,
Бар умыдым улы илде,
Шу гудрата арка дирәп,
Гөвүн дуры, йүрек чуңңур,
Ягшы йигит, нирә угур?
Эртире гидип барян.

Дүйнки гуры шаха бу гүн,
Гүл болуп гайнап дур экен,
Йүреклере арзув дүвүң...
Дурмуш сөйги, әзиз гөзлер,
Эртири билен сүйҗүдир,
Эгнимдәки нурлы шапак,
Бир десс гүл кимин чага,
Эртириң дартыш гүйҗүдир,

...Доланарын ягышларма, гарыма,
Хош хабар айдарын кимдир бирине,
Эртире гидип барян.

ГУТАРЫЛМАДЫК ГОШГЫ

Бу дүнъеде дидарыңы гөрме ёк,
Саташмак ёк икимизе хич хачан.
«Оглум» дийип гужагыңы герме ёк,
Сенден гөк асманы габанды аҗал.

Ах, сени шейле бир гөресим гелйәр,
Бир алач гөзлейән багрымы түйдүп.
Иң болман дүйшүме гирсене, кәбәм,
Өңки ынжыклыгмы бирмахал гойдум.

Делминип-делминип гитме ызыңа,
Яйданып укымың гоялмагындан.
Маңа бирже гезек дөзүмлилик эт,
Чекинме тисгинип оянмагымдан...

* * *

Гүйзүң гарасы йитенде,
Солгун мейданлар тисгинер.
Бедеве гусса етенде,
Майса дек яллар тисгинер.

Чабырап яшлык ичинде,
Көзе дөнерсиң бир ченде.
Бир гүн бүкүлип гечeнде,
Гыйылар, ёллар тисгинер.

Пайың бар болса ягтыда,
Весъет етирсең агтыга.
Душүнсең шейдип багтыңа,
Көңүлде силлер тисгинер.

АЙДЫМ

Бир гыз айдым айтды мылайым хеңли,
Гүлүң ал реңке боялшы хакда.
Гызяңак алманың дурланып меңзи,
Дурмушың балының гоялщы хакда.

Баглар айдым айтды,
Ер гойман гусса.
Шатлык дурмушымы долдуран чагы,
Йыллар мени дәл-де, өзүни гыссап,
Маңа бу дүнйәни галдыран чагы.

Мейдан айдым айтды,
Көле бакмага
Умытлы уградып гарташан гувы,
Өврүлмәнкә бир гуссалы ыкбала
Ак булудың ягшы хакда арзувы.

Иңрик айдым айтды көңлүми дөрүп,
Ювашжадан «яш гечипдир» дийленде.
Мазарларың арасына от өрүп,
Сессиз ягыш агы болуп иненде.

Яйла айдым айтды... Ягтылды саба,
Гүлки, гөзяш болуп гайталанды хең.
Өз башыны сыпан айдымдан яңа
Адамың йүреги юкалян экен.

ДОСТ

Сени гөрсем деңиз ядыма дүшйәр,
Деңзи күйсейшим дек күйсейән сени.
Мен кәмил дәллериң хатарна гошян,
Умман гөренинде үйшенйәнлери.

Достуң гам чекенде хасрат гүнүнде,
Асманың четини гөтерйәр эгниң.
Саңа гуванч гөрдүм мейдан гүлүнде,
Бу дурмуша гелшик берйәр әр эгни.

Кимлер сүртүленде янып гутарар,
Сен янар дурарсың ялап түмлүги.
Янмак бизи сынагындан өтүрер,
Шейдип белли болар кимиң кимлиги.

Еллара гиденде ёлдашың болар,
Гышларың аклыгы, язың аллары.
Эҗизлер ир-у-гич гөзбаша гелер,
Гөзъетиме гидер мердиң ёллары.

О ёлларда гамланарсың, гүлерсиң,
Говлугадыр бу дүнйәниң үмзүги.
Сен мыдам умманы яда саларсың
Хем янар дурарсың серпип түмлүги.

ЯШЛЫК

Агшамара якасында акарың,
Яш огланлар айдым айдяр ювашҗа:
«Достлармың йүзүне ничик бакарын,
Мәхрим сиңен дүнйәм менден совашсаң.

Ядав Ай бир ерде дүшләр иркилер,
Бахарыңкы болуп, гышыңкы болуп,
Бу айдымлар гоймаз сени эркиңе,
Дүйшүңе гирерлер пышырды болуп.

Шат гүнүң әхли зат гөвнүңи гозгар,
Башыңда яглыгың какар хешелле.
Көп гама батярсың Акмая бозлап,
Ак гиҗелер өз ёлундан геченде.

Язлар гүли билен, гышларам гарлы,
Көллер ханасында, гушлар агачда.
Гахарланма, мениң языгым бармы
Шолары арзылап сөймеден башга.

Иллер шейле диййәр: яшлыкда батан
Тикен улаланда азар берйәндир.
Сениң арзувыңда чайканып ятан
Бу гөзлерим гурамаҗак деряңдыр.

Сенсиз билмен топракдыгым,
дашдыгым:
Догларын мен өз дүнйәме говушсам...»
...Агшамара судуры дей яшлыгың,
Яш огланлар айдым айдяр ювашҗа.

* * *

Алчак йигит, вәши йигит,
Неүчин бейле йүзүң салык.
Нирде көңлүң җошы йигит,
Нирә гитди башын алып.

Сачыңам бираз булашык,
Еле берипдир эркини,
Ничик хыяла улашып,
Дымып барярсың ер кимин.

Ак яңагы гара халлы
Таныш гызы гойдуң дерде.
Бир делмурып гарап галды,
Мүң үнжүде, мүң хесерде.

Эгилип эгниңи сыпан
Талларың нәзини гоюп.
Айдымңа ашык гушларың
Гөвнүниң языны гоюп.

Нирә баряң?
Бираз эглен.
Мердем еңер бу оюнда,
Гара гөзли, дең-душ оглан,
Гел отур, акар боюнда.

Сув йүзүне гайып дүшен
Япрак дейин гитсин гайгы.
Ягшы-яманы бөлүшен
Бу ыкбаллар дәлдир айры.

Нәгиле дәл биз дурмушдан,
Гиҗелер ак, гүндиз ягты.
Хем берилен овал-башдан,
Өзге көңли дуймак багты.

Гел отур, акар боюнда,
Язып гойбер гүр гашыңы.
Чын йигит еке гоюлмаз,
Дүнъе чын йигдиң ашыгы.

* * *

Салыкатлы гүндизлериң саргыды,
Гиҗелерде айдым болуп дөрейәр.
Сыналары шатлык билен саргылы
Баглар гең-энайы мейлис гураяр.

Гөр, шемалың гөренлери-эшдени
Пышырда өврүлйәр сыгман гурсага
Бир гыз гелйәр кетениси кешдели,
Йигит гелйәр доланмаҗак пурсада.

Багың ёкарсында нагышлы асман,
Ерде хош гүнлере гарылмалы нәз.

Пышырдылар бага сиңип эрейәр,
Олар пынтык болуп ярылмалы яз.

Эдил шол вагт багың бейле четинден,
Пәлини гүҗүк дей ызына тиркәп.
Бири гелйәр,
Ягты гүнлери
Хемем
Өзүн горап билмән өз ниетинден.

Онуң ёкарсына дикен назары
Галяр гызгылт шахалара илишип.
Пикир эдйәр: «Өйлерине чекендир,
Гөр, кимселер бу багларың иймишин.

Аляңак алмалар несиби кимиң?
Үзүм аландырлар кишмиш болара.
Бай, адамлар гөзи доймаз болупдыр,
Йөне менем хезил бермен булара».

...Даңа голай бу көшешен баглары,
Шемал силкелейәр батып ак дере.
Эртириң арзувы шахада галяр,
Мүңкүриң пәллери дөкүлйәр ере.

ЯГЫШ

Гүвләп гелди шол гадымкы таншымыз,
Пышырдысы билен, айдымы билен.
Төверек йылгырды җеделхон ялы,
Улы җеделден соң айданы гелен.

Сырларыны иче йыгнан дымма көл
Дердини эгисди, йүрегни ачып.
Хут хәзир хич ере гидер ялы дәл,
Ятламадан гечип, хесерден гечип.

Накыл дей гожа-да дур серден гечип,
Гутаран еринде хол агачлыгың.
Онуң үчин хэзир гожалыгың дэл,
Бир гүнүди гайдып гелен яшлыгың.

Серхош болдук жошуп гелен сөйгүден,
Мэхирден, шатлыкдан билмедик доюп.
Шейдип яшлыгына доланды бар зат,
Булутлар гитдилер яшлыгны гоюп.

ӨЗ-ӨЗҮМЕ ДЕГИШМЕ

Элиңдэки сайрак гушуң
Терк эдип гитди багыңы.
Инди гарап дегре-дашың,
Чекйэң яшлыгың зарыны.

Бар махалы гоюп дерде,
Гөвни барын дуймадың сен.
Үйшмеленде, бош базарда
Өз-өзүңи гүймедиң сен.

Дүвүн ёкды эллериңде,
Қэн ялңышдың гөчгүн билен.
От болмалы гүнлериңди,
Оңушдың сен учгун билен.

Тиркедиң говшак бейдиңе,
Гошавжыңдан дөкдүң оны.
Өвүрдиң сувжук айдыма,
Дуйман дурка өпдүң оны.

Гошгы язып гөйдүк-гөйдүк,
Гөрмэн галдың иңригини.
Гелмез яшлык, гелмез гайдып,
Танап гитди кимлигиңи.

ШАХЫР ГЫЗ

Хеммелер уклады, о гызы болса,
Нәбелли зат укламага гоянок.
Гелҗекден, гечмишден сызылып чыкян
Дуйгулары йүрек соряр,
Доянок.

Җигилерниң гаймак кимин укусын,
Меймирән гиҗәниң дынч алмасыны
Бозман гечди ыкбалының гашына,
Кесди кагыз-галам ынҗалмасыны.

Хәзир гиҗе,
Онуң серинде болса
Ол ягты гүндизлер гаймалап йөрди.
Гаргалары кесеклейән чага дей,
Шемал булутлары сайгылап йөрди.

Гиҗәни-гүндизи сайгармага-да,
Вагт тапмаян дызмач чешме-дерялар
Тылла мейдан,
Дуры асман,
Чагалар...
Гөз өңүнден хатарланшып барярлар.

Булаң бары бакылыга өврүлип,
Гыз билен даңа чен гүррүңлешдилер.
Сәхер эмай билен геленде эне,
Олар гызың бар сырыны ачдылар.

ОБАДА

Гиң җаханың хузырында арзым ёк,
Айдым етди, шапак етди, нур етди.

Бу дүнъеде шундан зерур харжым ёк,
Ёкдур суст болмага көңлүмиң хетди.

Гезип йөрсең алабахар мысалы,
Арасында айдым ялы багларың.
Пархы ёк, гөзъетим яшылмы сары,
Шудур гөк асмана шәрик чагларың.

Шу хазынам билен ёллара сиңип,
Гыравлы даңданың йылысын сыздым.
Булутлар улудан дем алса диңип.
Адама чалымдаш гылыгын сыздым.

Сөеними сөйүп ганабилмедим,
Бу бакы тешнелик болмага чемли.
Екеже хош сөзе той тутды гөвүн,
Дөвлетли өй экен адамың көңли.

Соңам шейле болар...
Етилмез чене,
Йүрегиме тәзе-тәзе гөч инер.
Разы боларын дүнъеден ене,
Бир пурсатлык гар-ягышы үчинем.

Яз билен той тутуп безенер эрик,
Булут еңләр гидер, гөз эдип еле.
Ягышдан соң багың агланын гөрүп,
Мен онуң янына гелерин ене...

ГАР

Төверек асманы диңлейән ялы.
Сынлаяр Земиним диңмейән гары.
Агачлар шемала алакҗамаяр.
Мениң чүмре геен гулакҗыным гар.

Гөр, гар гиңишликде учганаклаяр.
Депелериң ап-ак ичмеклери бар.
Середйән узага, бакян ёкары.
Гөрйән шол бир зады: ак менеклери.

Дең-душ дүнъе билен, хемем бир яшлы,
Эй, сен илкинжи гар, алада-ишли.
Сенде жуда улы, жады бар дийсем.
Дийсем ынсанпервер, ялңышмы эйсем.

Ал-асмандан гелип, гөрүнмән дел сен.
Адамлара шатлык, гетирйән болсаң.

ИЛЕ ДҮШҮПДИР

Нурана йүз кимин дурланып асман,
Саба ели бир хыяла дүшүпдир.
Говы арзувларна говушмак ислән
Багтыяр адамлар ёла дүшүпдир.

Ак булут умманың гөзүниң агы,
Ювнуп-бесленипдир даң саба чагы.
Гөзяш дек арасса сәхериң чыгы,
Булдурап негөзел хала дүшүпдир.

Ыхласа гөрәрәк гелермиш язлар,
Бакымыш ыхласлы басылан ызлар.
Бир үйтгешик диярдыр-да,
Гөр, газлар,
Мекан эйләп бизиң иле дүшүпдир.

ТЫЛЛАЙЫ ГҮЙЗ

Аз галыпдыр шахаларың япрагы,
Йөне олар умыды дәл гөвүниң.
Мүдими дәл гөзүң дикип топрага,
Оя чүмүп отурмасы сөвүдиң.

Бир гүн ак базардан доланар бахар,
Гөк бегрес гетирер, хич эпин тутмаз.
Шатлыгыңы мәкәм өперсиң. Йөне,
Бу сары япраклар хыялдан гитмез.

Олар я-да салар тыллайы гүйзи,
Гечен гүнлер болуп дүйшүңе гирер.
Элинде гүллериң ал чеменидир,
Ятламалар болса көңлүңи дөрер.

Шонда гүйзи ятлап,
Бирмахал чекен
Суратларың ялы бакарсың оңа.
Оны биразаҗык үйтгетҗек борсуң,
Хем гидип билмерсиң бахардан оңа.

Шонуң үчин пикир эт сен,
Багларың,
Ел өтенде сары гаймагын ялап,
Пикир эт, гүйз гүни мырада етҗек,
Арзувың көңүлде болмасын хеләк.

Анха, ядав гүйзүң гөвнүни авлап,
Баглар япрагыны эләп отырлар.
Хем соңкы демлериң агысын аглап,
Бизе узак өмүр диләп отырлар.

* * *

Гардашым, орун бер, гожаны сыла,
Узан аяк ялы гедемлигни дүйр.
Ол маңлайдан дер дәл, кинесин сылып,
Илки дилленмәге намыс эдип дур.

Аксакгал дурмуш ол,
Гарран адам дәл,
Йүреги уллакан, гөвни челпекдир.
Хакыдасы гечип гиден ай-йыллар,
Пайхасы яз ялы йылы гелжекдир.

Дурмушда орунсыз дәлдир хер ничик,
Айдалы, ол саңа орнуны берсин.
Эгер сен гожаның орнуна гечип,
Отурсаң нокат дей йитип гидерсиң.

Гынанжыран болма гарранлыгына,
Ёкдур бу кеселиң чәреси, эми.
Йөне сыла, япланыплар эгине,
Утанжындан жүбә гирен бош еңи.

Гожа иш дүшенде юрдуң башына,
Ёк вагтлары кын гүнлериң өң-арды.
Саңа орнун берип,
Залым ажалы,
Өзи билен экитмәге тайярды...

ЭНЕЛИ-ГЫЗ

Ёк, гызым, бу сөзе диймерин дүзүв,
Бейле ниетиңи хич ерде айтма.
Дыза галыбермән, кесертмән йүзи.
Адам ялы геплешәймек айыпмы.

Ыхласын багш эдип, өлүп-өчүп дүйн,
Соң ягдырып айралыгың гарыны.
Ничик болар хер ким еке сөз үчин,
Гоюп гидиберсе сөвер ярыны.

Бейле пикир этме оюндан-чындан,
Дүшүниш, араны тутмасын кереп.
Эҗизлик дәлмидир өз ожагыңдан,
Гитсең,
Мертебәңи горама дерек.

Гайрата галмага кын болан чагы,
Тебигат гүйч-кувват, пайхас берипдир.
Йыртык гейим ялы харланан багы,
Ташлап гитмән тимарламак герекдир.

Адам бир гүн Гүн гызарып барярка,
Оңа соңкы гезек дирейәр алны.
Башымызда шейле айралык барка,
Өзге айралыклар артыкмач дәлми?!

* * *

Элиң йүзе тутуп агласың гелйәр,
Арвах ялы сетирлере гахарңа.
Ҝөшешдирме, (бахар гечипдир эййәм!)
Сил дек җошгун гелер диййип бахарда.

Бу ничик йигитлик, бу ничик ыкбал,
Йылгыршың-а кемис, шатлыгың говуз.
Мөвч урҗак гүнүңе ниетләп саклан,
Сөзлериң ҝөңлүңе салыпдыр довул.

Утанҗыңдан ере гирип барянсың,
Гушлар парлап сүйр депәнден геченде.

Гөзяш ялы шол сырыгып барярсың,
Улы деряң ханасының ичинде.

Билмедим хыянат этдиңми пенде,
Я мертлериң бу ёлунда еңлес сен.
Оюнда элиңи кесдирип, индем
Эҗесинден горкян чага меңзеш сен.

НЕКРАСОВЫҢ ӨЙҮНДЕ

1.

Нирден чыкяр бу айдымың овазы,
Мейданданмы, баглярданмы—билмедим.
Бу өйүң өңүнде дыз эпип, оны,
Ак ялынлы гар үстүнде диңледим.

Газаплыды,
Йүрекдешди бу айдым,
Хем сөйгиниң, хем йигренҗиң несили.
Байдак кимин горады ол шахырың,
Горамак кын дүшен мертебесини.

Маңзына өврүлен шэник дей өмрүң,
Солҗак вагты рөвшен берен гөзлерне,
Ватан,
Хүвдэ кыбап овазы билен
Айдым айдяр өз оглуның сөзлерне.

2.

Поэзияң хакына галмагал этмэң,
Соңа гоюң ав хакдакы җедели.
Бу өй эдил дүнйэ кимин сылаяр,
Пикирли гөзлери, асыл эдеби.

Адаты зат болуп гөрүнен гудрат,
Галмаз овал-ахыр йүреге етмэн,
Өзгэниң йүрегне аграм дүшмесин,
Поэзияң өйүнде галмагал этмэң!

ӨКҮНЧ

Эзилип чоюнып гөрмедим ода,
Яз дей чагажыга хабар гатмадым.
Узакда мес болуп гөтердим бада,
Гоңшымың өйүнден хабар тутмадым..

Билмедим җаханда мырадым недир,
Сөеним ёк,
Барды диңе халаным.
Ятсаң-турсаң келлэ гелҗек затмыдыр,
Өз кервенми өз-өзүмиң таланым.

Маңлайыңа тыгың ужы деген дей,
Ёкды алмаз сөзүн йүзүме чекен,
Инди муңа мертебэм дийп бегенме,
Диймек мениң эзиз достум ёк экен.

Йүпек шөхле билен гөзүми ачан
Гүндизим өйлэңе хыял эдипдир.
Гүйзлерде миввеси шемала гачан
Дарагтым бирейййэм гаррап гидипдир.

Гайтгын ыз гоюпдыр чырпынан яба,
Мен бу сэхер ил биленми, екеми...
Илки оюн эдип, соңундан (тоба),
Өмрүң гечип гидибержек экени.

ВАСПНАМА

Шапак эдил чага дейин йылгырып,
Сайрак гушлар айдым айдып геченде.
Бейгелйәң дурмуша гөвнүңи берип,
Яшаянңа багтыярлык ичинде.

Багт дәлмидир илиң абат оянса,
Йүзе дүшсе бу асманың ягтысы.
Сәхер билен гүлүп туран чаганың,
Ак меңзинде гөрүп билсең багтыңы.

Боссан ичре гүле чүмүп отурсаң,
Хемем ачык болса чагалаң алны.
Тоя меңзәп гечип дурса хер гүнүң,
Бу затларың бары тәмиз багт дәлми?

Шаглап отыр обамызың баглары,
Гүллер толкун атяр, ап-акмы, алмы.
Сачагмыз чөрекли, депәмиз гөкде,
Эйсем булар иң арасса багт дәлми?

Булаң бары доганлыгың гудраты,
Зәхмет сөен эллермизиң зорудыр.
Шу гүнки дурмуш диййп башыны гоян,
Аталарың ерне салнан арыдыр.

Орак-чекич безег берйәр Ватанмың,
Элван өвсен Байдагына, Гербине.
Биз әхли затлары халал газандык,
Бейик достлук биле, маңлай дер биле.

Шонуң үчин ачык бизиң ёлумыз,
Бугдай ыгшылдаяр сары дүзлерде.
Йүрек дейин гүрсүлдәп дур заводлар,
Высалларың ялкымы бар йүзлерде.

Гой, мәкәм гысылсын эллермиз эле,
Гүллер толкун атсын гызыллы-аллы.
Ватан ата дейин гувансын бизе
Хемем ачык болсун чагалаң алны.

БУ КИЧИҖИК ОБАДА

Йүзлериң ләле болар,
Бу кичиҗик обада.
Язың галасы гелер,
Бу кичиҗик обада.

Томус гелсе совлуп яз,
Чай сүзерлер ховлукман.
Гарры баба, човлук бар,
Бу кичиҗик обада.

Депесинден газ гечер,
«Армаң» диер гүйз гечер.
Сөз сакланып саз гечер,
Бу кичиҗик обада.

Мыхмана артык гадыр,
Мейлис-айдым, гошгудыр.
Сазың гадры башгадыр,
Бу кичиҗик обада.

Гара баг болан ерлер,
Дурланар аргын серлер.
Дуйгыңа дүшүнерлер,
Бу кичиҗик обада.

Гөречлерде ал ёкдур,
Илден чыкан пәл ёкдур.
Ялан сөзе ёл ёкдур,
Бу кичиҗик обада.

Ясда сырдаш боларлар,
Тойда гардаш боларлар.
Адам гадрын билерлер,
Бу кичиҗик обада.

ТӘЗЕ ЙЫЛ АРЗУВЛАРЫ

Гел, тәзе йыл бу гүн бизиң
Төрүмизиң ярашыгы,
Гөвни телваслы үлкәмиң
Хош хабара гарашаны.
Говулыгың аламаты
Ак гув болубан гонарсың,
Түркмениң гүл топрагында
Сенем багтыяр боларсың.
Гүнеши җаның шербети
Хем еллери сейкин өвсен,
Гөз гөреҗи меканымың
Әдимлери дәлдир йөвсел.
Мейданлармыз берекетли
Эллермиз ише тешнедир.
Гөрениңде гөвнүң гүлләр
Бу гүнки халал эшрети.
Бизиң йүрегмизе меңзеш
Дутармыз сәхер сайранда,
Үлкәмиң башыны сыпар
Җадылы оваз яйрар-да.
Адамлар арзув-хыялы
Чына өврүп гайталады,
Гөрсене чөлүң газларны,
Яшлык кимин тайчанагы.
Җейхун сувы чөле гелип
Баглык болуп атылыпдыр,

Гүнем тылла тыгларыны
Шербет сува батырыпдыр.
Гөзлермизде дурулык бар
салланчакда көрпе несил,
Тоя гелдиң. Тәзе йылым,
Тойлы гүнлер эгсилмесин.

* * *

Гел, тәзе йыл, гөзүм үсте орнуң бар,
Ягшы ниетлиниң хорматы башга.
Сени оваз билен гаршылар дутар,
Айдымлармыз бардыр гөвнүңи ачсаң.

Деррев гечибермән дүшек үстүне,
Гезим этмек-мыхманларың адаты.
Йөр, гезели: анха, баглар шаггылдап,
Оваз эдйәр ак гушларың ганаты.

Йүзлериң гүлүп дур, каматың аклык,
Бу ахвалат ягшылыга ёруляр.
Парахат гүнлериң тагамы—гадры
Алын дериң леззетине гарыляр.

Сәхерлермиз сиңип гидйәр гүндизе,
Гиҗе онуң тапавутсыз довамы.
Бизиң билимизе гүйч-кувват берйәр,
Ойнап йөрен чагаларың овазы.

Бу парахат илде, дөвлетли илде,
Гара йүрек болуп яшамак кындыр.
Депеси асмана етен бу илиң,
Ынамы-эртирдир, шөхраты дүйндүр.

Адамлар өңкүден хошгылав болсун,
Хер киме багт пайла пәлине гөрә.

Хер ким абрай алсын, хормат газансын,
Ыхлас эден хүнәр-кәрине гөрә.

Мүдими арасса дурсун асманмыз,
Эллерде шербетли пыяла болсун.
Гүлер йүз тәзе йыл шөхратың-шаның,
Өңки йылларданам зыяда болсун.

* * *

Хош гелдиң, Тәзе йыл, бизиң иллере,
Тәзе гелин ялы аягың дүшсүн.
Шатлык кувват дейин яйрап биллере,
Говлук хазынаның агзыны ачсын.

Җанымыз саг болсун, дик гезсин
башлар,
Мыдама нур болсун гүл кимин йүзде.
Гары билен гелсин ак сакгал гыш хем,
Бахар той туталы махмал дей дүзде.

Хас көпелсин саза башын эгенлер,
Гызлар абрай болуп төрлере гечсин.
Көне йылда дост гөвнүне дегенлер,
Тәзе йылда досты билен ярашсын.

Гыбат эдилмесин, саклансын эдеп,
Яшлык эденлериң аклы гоялсын.
Эгер кимсе өзгелере ажы геп
Айдан болса Тәзе йылдан уялсын.

Маңлайдан дер, мейданлардан бал
аксын,
Долушан Ай ялы ачылсын пагта.
Хер ким экенине гуванып баксын,
Экенини оруп говушсын багта.

Тәзе йылым, гел сен, тарых хакында
Геплэнлериң оңат мысалы болуп.
Айланыбер бу Земиниң окунда,
Ап-ак ниетлериң высалы болуп.

АДАМЫҢ ЫШГЫ

Шахыр Какабай Ылясова

Адам ышгы билен адам боландыр,
Гөзлерине сөйги инип, гам инип.
Нирә гитсе ожагына гелендир,
Ачмак үчин пукаража гапыны.

Гелип сөйгүсине чүменде пейкам,
Өлүме өврүлип барярка дерди.
Гөз өңне гелмесе гыш-язлы мейдан,
Ол арлы мөҗек дей өлүп гидерди.

Гышлар пайхас берйәр, язлар гиң
асман,
Гөз ичинде йылдыз гуҗак герйәндир.
Шу затлардан мәхри ганмансоң асла,
Адам өз өмрүни гысга гөрйәндир.

Гөзүн сүзүп бакып дурандыр көле:
Сырдаш дей гүллере йүрегни ачар.
Башы йүз муң дерде гүзердир, йөне,
Гушуң хөвүртгесин дүзедип гечер.

Онуң ышгы билен гүллэр агачлар,
Герденинден акар ярың сачлары.
Бир адамың гөзлеринден яш гачса,
Муң адамың чаларып дур башлары.

Адам ышгы мирас галяр несилден,
Соң мейдан, баг болуп гөзлере илйәр.
Диңле, акып ятан сувуң сесинден
Ак бугдайың ыгшылдысы эшдилйәр...

ӨЙЛӘН

Ирден эзилен мейдан
Ак өйләнлер чалыкды.
Илерде игделигиң
Чал думаны галыпдыр.
Обадан чыкан ёлуң
гутарян ери яшыл.
Гожа гыра ташлаяр
ёлда ятан бир дашы.
Ылгап гелйән хол оглан
бадын сакламан өтмез,
Чөрегни унутса-да,
ол саламы унутмаз.
Айдым эшдилйәр, айдым,
гайрадан бир ерлерден,
Бу айдымлар болмаса
чөкүп гитмезми герден.
Көне яп ягшың сувун
ятлама дей сорупдыр,
Ягыш он еди яшың
додагыны ярыпдыр.

ДЫНЧ АЛЫШ

Билмен мунда тешнелигми гандырып,
Оны гөзлеримем алыпдыр боюн.
Толкунлары сапагындан тәндирип
Йөрен тер шемала гурбан болайын.

Гең эшдилийәр токай пышырдап дурка,
(Гулагмыз какапдыр машын сесине).
Ыкбал мени нәдип гетирип йөркә,
Деряның яй ялы эгремчесине.

Алтын шөхле агачлара гаяляр,
Өртйәр берёзаның зыба катдыны.
Эли чалгы ораклы дайхан даяняр:
—Ничик, бу мекана гөвнүң етдими?

Гиден арзув эдйәр ене гелмәни,
Адамлар гөвначык, ховамызам сап.
...Эй, худай, дурун мен аңк болуп хәли,
Адамдан дәл, тебигатдан ядыргап.

Таныш гыз дегишйәр: «Гара бермедиң,
Гезибер гарры дей алла сыгында»
Гөвнүңе ёкмаҗак хич зат гөрмедим,
Асмангөз периниң алчаклыгында.

Төверек җош уряр адамлар билен,
Хем гушлары билен ганатын герйәр.
Ол мениң мәхрими гандырма дерек,
Эдил сувсузлык дей яндырып баряр.

ҚӘБИР АЙДЫМЛАРА

Бу еңлес айдымлар калбы сувармаз,
Ойнашардан хас эдепли җаханда.
Олар дайхан билен ак бугдай ормаз,
Қөшешдирмез шовсузлыклар яканда.

Сөртүк дей якымсыз хем гөвнүярым
Айдымдан гуш сеси якындыр көңле.

Айдымчы, мен саңа ынанмаярын,
Гой, сен зарынлабер, «сөййән» дий,
иңле!

Селеңлиги, рахатлыгы сөйүне,
Тогап эдип толкуншыны майсаның,
Агшам доланамда той дек өйүме,
Еңлес айдым дәлдир мениң күйсәним.

Я-да дурмушыңа гуванып, ине,
Отырканң көңлүң чаг, йүрегиң горлы.
Гошулышып акар сувуң сесине,
Дилиңе гелмесе айдым болармы?!

Өз якын задындан гөвүнлер үркмез,
Бир гүнә боландыр гатаса еңсе,
Хей, чыдап билерми айдымхон түркмен,
Айдым адамларың гөвнүне дегсе.

Мыдам гезҗек болуп айдым санында,
Гүлсе, чыгылса-да яланач хеңлер.
Бу чынлакай адамларың янында
Гүйменҗе барының халлары теңдир.

ШАТЛЫК

Ене нәмә гахарланяң,
Дүвүп гунча дей юмругы.
Гөзе аян перишде сен,
Асманың гонан гумрусы.

Шөхле сынар гүл йүзүнде,
Гөзлеримиң нуры сынмаз.
Элинден сыпып гидинчәң,
Өпер, сыпар энең дынмаз.

Ачанында гөзлериңи,
Дүнъе гиңәр, йүрек эрсе.
Бегенер инди гелен яз,
Гуҗагымда сени гөрсе.

Йүрекдеш чыкды гиҗелер,
Асманам бираз галыпдыр.
Бейгелди, депәм бейгелди,
А йүрегим юкалыпдыр.

Шапак дейин шатлыгым сен,
Овнук-ушак гайгы недир.
Ыранып дуран салланчак
Дурмушымың йүрегидир.

Дуйдум адамың өмрүниң
Саза меңзеш бир затлыгын.
Бердиң, гузым, бердиң маңа
Арлык сермәниң шатлыгын.

Доюп болмаз айдымым сен,
Дүнйәмиң генҗи-кәни-де.
Айбы ёк аглап догланың,
Өвренерсиң гүлмәни-де.

ТОЙ

Гелин ашак бакяр, йылгыряр габак.
Элинде ак булут—гахарҗаң бәбек.

Эне учуп чыкяр ганатын язып.
Доңяр агтыгына додагын гоюп.

— Агтыгңы гөр ахыр, ахов, яшулы!
—Кемпир, узын-узак берсин яшыны!

Йылгырышдан доляр отагың ичи.
Машгала бир тойлук улулы-кичи.

Йөне ол шатлыгна шатланмаз еке.
Эййәм чозуп гелйәр тутуш яп яка.

– Обада шахыр ёк, ол шахыр болар!
«Тәзе гоңша» дегйәр оба-гоңшулар.

Шовхуна өврүлйәр йөнекей шенбе.
Хатда салланчагам какяр хешелле.

Гызҗагаз җедирдәп гачяр, гүлйә-де.
...Тәзе той тутуляр гадым дүнйәде.

ГОҖА

Укы оны өз еринден тапмады,
Гитди ене бирсалымдан гелмәге.
...Гоҗа үшән дызларыны япмады,
Ховлукмады аяк үсте галмага.

Ол дашарда узак отурҗак дәлди,
Йөне Ай доғупды.
Яңагы алды.

Чигрек яз гиҗеси эҗап этди-де,
Яглыгның четини додага чекди.
Айданыны этсең сыгман хетдине,
Хәзир йүрек онуң билен гитҗекди.

Йылгырмага, сорамага халыны,
Ай онуң янына гелйән ялыды.

Силкинип турулан аладанданлар,
Бахарларың укланмадык гижеси.
Асмандан дүшен дей күе долуп, гөр,
Агтыгының дили кимин сүйҗеди.

Ерде багы, Айы барды ёкарда,
Гоҗа ховлугярды языӊ чогарна.

Хасраты гөренде горкупды илки,
Соң багты өпүпди етишдигине.
Ол инди дүшүнип йөрендир, белки,
Багт билен хасратың тутушдыгына.

Энтек эшидйәрди языӊ сесини,
Шемал сыпаярды чал чекгесини.

Ол бу дүнйә хайран галып отырды,
Ундуп гайгы нирде, шатлыгы нирде.
Новҗуванды,
Яза долуп отырды,
Гаррайҗак ялыды ичери гирсе.

* * *

Хош гал, гүйзүм,
Хош гал, сары меңизлим!
Биз гидип барярыс енеки пасла.
Хош гал, бизиң ызымыздан середип,
Акыллы гелин дей гам чек-де асса.

Адамың ыкбалы ачып өзүни,
Гечип гидйәр пасыллардан пасыла.
Саңа мертлер хакда ятлама галяр,
Ятламага иш дүшенде башыңа.

Ыснышдык биз айралыкдан чекинмән,
Өмүр тәнен япрак билен галңады.
Бизден эҗап эдип гызарды, гүйзүм,
Багың дамҗак болуп дуран алмасы.

Айнамыздан ышык дүшди гиҗелер,
Шахалары селчеңлешен сөвүде.
Йөне сенден хич зат кеменок экен,
Бу гүн бары җемленипдир көңүле.

Сазлар көңле долды юваш сызылып,
Нәме, шаглап инмек хөкманмышынмы?
Сынлап отурмакдан доюп билмедик,
Ойлара батырян Айың ышыгны.

Дәне кимин калбымыза чүмүпсиң,
Бетбагтлык дәл мыдам биле болманың.
Сессиз назарында айдыммыз бардыр,
Буйсанч бардыр эҗабында алманың.

ТЕБИГАТ

Арам-арам дөңсең бошан санаҗа,
Байлыгың гәдилсе бирян четинден.
Гөзлериңи чархлап, ганатың ача,
Рух алып гайдяң аслыетиңден.

Чиг хыяллар хакыкатдан айыляр,
Мыхман барсаң гар бүренен гышлага.
Өмрүң шейле тиз гечиши дуюляр,
Гөзүң дүшсе екесирән гушлара.

Гөвүн тиз айнаяр хоррам боланда,
Өзи дүнйә, өзи тутуш барлык дей.
Илериңде болса галып беленде,
Даглар дур ачылҗак ядыгәрлик дей.

Қәте тутук хова гаш чытып хырсыз,
Гидйәң мейлислере, гидйәң танслара.
Соң өйүнде шол середип отырсың,
Полотнодан чыкып гелйән арслана.

Чай ичим салымда агыр кервениң,
Қырк гүнлүк ёлуны гечҗекдигиң хак.
Барыбир гөвнүңи гозгаяр сениң,
Ак сәхерлер кишңәп дуран тайчанак...

ДУШУШЫК

Дүйнүм!
Отырмысың, оңшугың ненең?
Шадыян йигитсиз кын дәлми саңа?
Иш-алада билен чолашдым менем,
Ятдан чыкдым дийип батмагын гама.

...Гөрен сөвүтлериң өңкүси ялы,
Шаглап отыр, гоҗалыпдыр азаҗык.
Дурмуш дек акып дур обаның ябы,
Шейле бир гүллер бар реңки ачык.

Тойларда башланяр тойларың ызы,
Деря дек гошуляр арасса гөзлер.
Асса гечип гидйәр бахарың газы,
Язың пынтыгы дей ярыляр сөзлер.

Яс болды, той тутдук. Ыранды таллар,
Депәмизден яз гүллери дөкүлди.
Дүйнки гүн дурмуша хенек атанлар,
Бу гүн онуң аягына йыкылды.

Гөз етирдик: бизден улы деря ёк,
Қенарлар ичинде багтымыз чүвди.

Инди узак вагтлап уклап билемзок,
Гиҗәниң ярында эшитсек хүвди.

Йүрегмиз кимедир гарашян ялы.
Тисгинйәр сәхелче шатлык-гам дуйса.
Гүндизлер сынласак бишен алманы,
Гиҗелер ак гүли гирип дур дүйше.

* * *

Догры сөзден гачып гитҗек ериң ёк,
Йүзүңи совсаңам,
Дүйрсеңем гашың.
Сен җайдар айдылан гадымы сөзи —
Бу дурмушы боюн ал!

Агшамара өз багының ичинде,
Перзендин гөтерип йөренин гөрсең,
Ёк, сен ол достуңа өйдечил дийме,
Бу дурмушы боюн ал!

Гора өзүң гелди-гечер сөйгүден,
Соң онуң җебринден худай сакласын!
Агшам хесер барды гөчгүн гөвүнде,
Бу гүн оны өз ериңден тапмадым,
Мен бейле тиз гечип гитмек исләмок,
Бу дурмушы боюн ал!

Шатлыга себәп кән,
Йөне сен гичлик
Бакып ишден ядап гелен какаңа,
Яш келләңи салдарлап гөр тәзеден,

Гуҗур йыгна,
Хем хич хачан ядама.
Сүйжүлиги башың айлар эригиң,
Йөне онуң шэнигини йыгнамак
Дүшүп дурмаз хер кимсэниң ядына.

Сиңңитли боланда шириндир шатлык,
Йүрекдеш дост дейин узага гидер.
Уян салнарындан яш тайлар дэл-де
Вагты гечен атлар эдйэндир хедер.
Ҝесеки дей хедер эдип йөрме-де,
Бу дурмушы боюн ал!

Яралы ганат дей дөвлен шаханы,
Серет, кимдир бири сарап гидипдир.
Гүн бизи якымлы сыпалап, соңам
Ериң мэхри билен эрэп гидипдир.
Сен мэхриңи сындирмесең дүнйэңе
Овал-ахыр дөмүп чыкар дүвүн дей.
Өзүңи гизлеме, барыбир бир гүн,
Гизленен ериңден өзүң чыкарсың.
Онсоң гөвүн нэме билен доюнар,
Бу дурмушы боюн ал!

Багларың сүлмүрэп миве гетирши,
Хөвүртге ясаныш йөрши гушларың.
Дызмач хыжув болуп калба дүшлесин.
Дүнъеде өңем бир яшап гиден дей,
Ҝичи затда улы шатлык бардыгны
Аңман, шовхунлардан ядап гиден дей,
Ягшың гуюшына серетме ядав,
Гуссада, шатлыкда көнелмез адам,
Бу дурмушы боюн ал!

ДОВАМЫНА БАРЯРЫН

Дымма иңрик билен дүшүншип сессиз,
Даң-сэхериң овазына барярын.
Кәте дымыклыкдан айылса эссим,
Дост гөвнүниң ховасына барярын.

Мениң бар байлыгым екеҗе дәне,
Онсуз аглап-гүлүп болярмы нәме?
Кәтелер ханамдан чыкайян, йөне,
Йүрегимиң зовалына барярын.

Гыйылян, йигренип билемок ясы,
Хернә узак болсун тойларың яшы.
Маңлайма дегенде ялңышың дашы,
Өз-өзүме совалыма барярын.

Гышың өвүтлерне гөвнүңи берип,
Ойланар отурар умытлы эрик,
...Йүрекде азаҗык гусса гөтерип,
Шатлыгымың довамына барярын.

СОНЕТ

Гаймагыны ялап, чекмән башыма,
Хер гүнүми шатлык ичре гечирсем.
Чал думан доланар гөвүн дашына,
Эҗиз гелер мыдам гусса, эҗирден.

Ак аяз гадрыдыр якымлы көзүң,
Гышы гыш боланда дурудыр хер яз.
Чырпынар, товланар, ёл ясар өзи
Сүйҗүлик сувундан башланан деря.

Шейле чуң болмазды бу сөйги дердим,
Горагсыз боланда яңагың алы.
Азашдым, шоң үчин гөзледим йөрдүм,
Көңүллере барян хакыкы ёлы.

Җошуп, гусса чүмүп чекенде шөвүр,
Яган булут ялы ынҗаляр гөвүн.

РУБАГЫЛАР

Барча гөзеллериң бири мениңки,
Онуң шатлыгының яры мениңки.
Эгер дөзүп билсе шо хала мени,
Гайгы-хасратларының бары мениңки.

* * *

Энәниң зарыны чекени гөрдүм,
Мазара делмурып баканы гөрдүм.
Өзүн ярадының башына гонуп,
Гарга дек гөзүни чоканы гөрдүм.

* * *

Бу тебигат шол хумайы ярадан,
Хуснуны деңәре Айы ярадан.
Соңра икимизе гуванмак үчин,
Ынха, мени шоңа тайы ярадан.

* * *

Ялканарсың ерден, җомарт гөвүнден,
Онда нышан болмаз кине-дүвүнден.
Дүйн гөзбашын гөмҗек болан бирини,
Акар чешме гандырып йөр сувундан.

* * *

Бизиң ялы җошуп гүлйәр ахыры,
Шал атынып багрын дилйәр ахыры.
Шор дeңиз дийҗекми? Гөркана ере
Сүйҗи ягыш болуп гелйәр ахыры.

* * *

Гөвнүм ата дейин газап тут мени,
Оюн этсем чының билен ут мени.
Көлге гөрсең гөзлеримиң дүйбүнде,
Өзүмиң элимден халас эт мени.

ЭПИТАФИЯ

Чөзди бу дүнйәниң дөрт амалыны,
Ховп-хатардан абрай билен гутулды.
Йөне болмаз экен болмаҗак болса:
Эзрайыла пул хөдүрләп тутулды.

БЕНТ

Дийдиң: «Хич ким етмез мунда мүң яша,
Бәш гүнлүк мыхман биз мейлис
совушян».
Өзүң вели эемсирәп отырсың,
Бейле-де бир мыхман болар огушян!

ГҮЛЛЕР ДЕҢЗИ

Үстүне шапак дүшелен
Деңзиң жуван толкуны дей,
Язлып гелйәр яз гүллери
Ир сәхериң алкымы дей.

Дуймандырын бу акымың
Үстүмден гечип гиденни,
Галыпдырын гүл ичинде
Адам сөйгүде йитерми?

Асмана-да салар шугла
Гурап галмаз гүллер деңзи,
Адам дөрәп бу умманлар
Мыдам гураклыгы еңди.

Гөвнүмде бир гуванҗым бар
Толкун ыза толкун өтер
Акып гелйән элван гүллер
Ахыр бу дүнйәни тутар.

* * *

Йүврүк атың агсарыны диләнлер
Дүвнүгйәндир өз ябының сувундан.
Якасына гүл гысдыран йыланлар,
Ахыр бир гүн җыда дүшер говундан.

Дерясына, өз-өзүне сыгмадык
Сувлар гурар гидер, яратмаз боссан.
Дүнйәни дийсене
Қалбы җигледип,
Гөрмедик адамың чыкып дур хоссар.

Дурмуш мерт!
Мерт дуруп бол сен никалы,
Йуврук ата гуван,
Гуван ябыңа.
Бинамысың йүреклере шикары
Ынсанлыгың салып дурсун ядыңа.

Мертлер гөвүнҗеңлик райыны йыкып,
Акярлар сөйгиниң дүйрмеги ялы.
Яманлыгың ит дей бойнуна бөкүп,
Соң аңыррак гидип үйрмези ялы.

Гуван, ховамыз сап, гөвүнлер сергин,
Өз-өзүңи чыкарма өз кастыңа.
Соң йүрегиң дөмүп гүнлерде бир гүн,
Гызган болуп гөгермесин үстүңе.

* * *

Адам аслы топракданмыш диййәрлер
Хем эзизлик сувы билен эйленен.
Парч болуп отуран гүллери гөрүп,
Ненең бу сөзлере ынанмаҗак сен.

Йөне җаны ёкмуш, гуры гөвремиш,
Онсоң оваз оңа дирилик берен...
Сәхерлер оянып сазың сесине,
Ненең бу сөзлере ынанмаҗак сен.

Сөйгүсимиш ики гөзнүң гөреҗи,
Дүнъе ягтылыпдыр, алавлап хесер...
Мәхир билен адам болуп улалып,
Ненең бу сөзлере ынанмаҗак сен.

АГАЧ

Көп үшәп гөм-гөк болупдыр,
Дуркы титрәп дур чалажа.
Гелип ядав гуш гонупдыр,
Медеткәр гөрнен агажа.

Ол бойнуны йыгрып иче,
Хайпы гелип көле бакяр.
Соң гошулып улы гөче,
Ыкбалына – ёла чыкяр.

Титрәп галяр чыплаң агач,
Бакяр гушларың ызындан.
Тапманына хич бир алач,
Нәразы боляр өзүнден.

Гөр, сен гышың еллерини,
Мөжек дейин агыз саляр.
Агач герип голларыны,
Көле пена болжак боляр.

* * *

Дегмәң гызың гөвнүне,
Мыхмандыр гонар гидер.
Ләледен.

Сайраса тай гушлара,
Ынжаны-да аяндыр.
Энә меңзеш гуссада.
Гамлананда—уяндыр.

Илиң-гүнүң тоюнда,
Чызгаландыр билеги.
Ак гүндизлер күйүнде,
Мәхрибанлык дилеги.

Язлара телвас этсе,
Эдепсиздир чаклама.
Гүлдүр ол,
Шемал өссе
Энесине япланар.

Гыз болса өз ёлуна,
Энә якын дийилер.
Йөне атаң халына,
Огулдан өң гыйылар.

Дашарда гай гопса-да,
Нәрахатдыр деңиз дей.
Бижай сөзүң оклама,
Ызы галар меңизде.

Хемаят бер, эй, шыгыр,
Көшешдир сен аслыңы.
Етендир хошлашыгың
Аласармык сарсгыны.

Гар гүллере өврүлип,
Ак гушлар гелер, гидер.
Дегмәң гызың гөвнүне,
Йүрегне салар гидер.

ОБА, ЯЗ ГИЖЕСИ

Бишипдир асмана япылан күлче,
Сүйт билен бугдайың ысы гелип дур.
Той гейминден бираз утанан үлже,
Ювашҗадан йөрәп гитҗек болуп дур.

Күмүшсөз гиҗеде ялңыз Энемиз,
Чекип отыр салланчагың багыны.
Овалында той үстүне гелдик биз,
Ёк тойларың башлангыҗы ахыры.

Сеңем ногул сечдиң, баг болдуң барха
Кемсинмеден бу гүн йүрек дилинмез.
Гүл ысы буг дейин гөтерлип баряр,
Чага ысы гелйәр сениң элинден.

Бахар пырланып йөр бу әзиз юртда,
Бизиң сөйгимизиң шаяды болуп,
...Ак сөвүдиң башындакы хөвүртге
Гөрүнйәр энәниң аясы болуп.

ӨЗҮМИЗ ХАКДА КИЧИҖИК ПОЭМА

I

Шириң пенҗесинден тикен согурдык,
Адамлыгмыз үчин этдик бу иши.
Гөвүнде той тутдук, мейлислер гурдук.
Бир гамгын кишиниң акҗарса диши.

Айдым айтдык: «Ал-асмана баканда,
Ак булутлар йүзүп гечер гөзүңден.
Дөзүп болар ярың ышгы яканда,
Йөне мунда яманлыга дөзүлмез».

Дөрт пасыл орнапдыр бизиң көңүле,
Пүрепүр пыяла, ёк онда бошлук.
Шонуң үчин чөкүп сазың өңүнде,
Гөзе яш айладык, тойларда гөчдүк.

Боз тайчанак гитсе ыңдарлып, гайып,
Я толкунып йылдырымлар чаканда.
Баглар, ягыш, боз тайчанак ажайып,
Йөне бизден гөзел зат ёк жаханда.

II

Билмесе бир-бирек халы еңледип,
Айдылмадык сөзлер ар алса сенден.
Ягшың овазыны хүвдә меңзедип,
Хемаят гөзлейәң гушуң сесинден.

Кәте гөвнүң ялы өйүңем совук,
Йөне бирден бир сөз ягтылдяр төрүң.
Онсоң биз гуссаны даш кимин овуп,
Шол еке сөз билен йылынып йөрүс.

Элимиз гиңеди, докунды заман,
Эгер ач бар болса сөзүң ажыдыр.
Сөз адамың өз-өзүне чыдаман,
Ахыр бир гүн ачыш эден задыдыр.

III

Ынха, юваш йигит башарылмадык
Бир иши эдйәр-де, бейгелйәр бирден.
Биз болса диййәрис улулык сатып:
—Нәме-хов, бу йигит чыкдымы ерден?

Ёк, ол бизиң арамыздан чыкыпды,
Гөкден бакмак нәмә герек ахыры.

Дуйн биз онуң гүл гөвнүни йыкыпдык
Уллакан ишлере ёк дей дахылы.

Гөзлери гөвүнден алыпдыр чуңлук,
Гүнеш соруп юмралыпдыр чигини.
Бу гүнем арасса пенҗе дей юмлуп,
Субут этди сада бейиклигини.

Нәме бейле боляр, нәме үчин бейле
Пәлимиз-ә дүзүв, йүрегмизем ак.
Я-да тама этмән үйтгешик зады,
Көплери өзүмиз овнадярмыкак?

IV

Бу гиҗе не гөзел асман кешдеси,
Утаныпп баглара сиңипдир түмлүк.
Йөне билмен шатлык паслы гечдими,
Гөвнүме гам-губар гирипдир сүмлүп.

Хут яңы бир гызың гөзүниң яшы,
Айың ягтысына булдурап гитди.
Йүрегими гыйып овадан, нашы,
Ыкбал гиҗеликде гөзүмден йитди.

Адамлар дерядыр гошар өзүне,
Кенарларда йитип гитмез яңкы дүр.
Йөне гусса дегди бирниң язына,
Хемем бир гөвүниң бир күнҗи бошдур.

Достуң яда дүшйәр гөзлериң солса,
Адам бир-бирине шатлыкдыр, гамдыр.
Эгер дүнйәмизде бошлук бар болса,
Тапылмадык я йитирлен адамдыр.

V

Бу өем яшаяр пәкизе пәлде,
Йылдызлар доганда яняр ышыгы.
Беркден берк гурулан даш хаят дәл-де,
Күрен оба галлап отыр дашыны.

Хеммелерден багтлы болҗак боланок,
Шоң үчин хич хачан болманды багтсыз,
Иллер ширин уқа батанында сап,
Пышырдаяр «Даңың саз билен атсын».

Гөчере гелипди айдымдан яңа.
Эгни силкинипди аҗы гөзяшдан.
Йөне хош гүнлериң гаймагын ялап,
Қын гүн айрылманды акылдан-хушдан.

Улалып-кичелип мертебесинден,
Гөрүнмәнди ил-гүнүниң гөзүне.
Бакыбер маңлайдан, я еңсесинден,
Бу өй саңа адам болуп гөрүнер.

VI

Нәме дургунлыга болдуңмы кайыл,
Эҗизлик ярашмаз сен-дек бедеве.
Гел, мен сениң йүпек ялың сыпайын,
Башыңы силкеле, мертлик эдевер.

Биз энтек сүйнмели еллерден озуп,
Кишңе, сесиң билен башлансын бу яз.

Эгер бир-бириниң ховруны сызып,
Чырпыныпдурмаса гөвүнлер уяр.

Бу гүн ягшың ысы гелйәр ховадан,
Багтың чүвүп, белки, яллар эзилер.
Дуйгур йүрек билен белент ховала,
Дуры гөз герекдир түркмен дүзүне.

Дүйрүгип-дүйрүгип дүзлерде яда,
Ювлуп гитсин гам-гуссаның гертлери.
Саңа агламаны өвреден адам,
Намыс билер өвретмесе мертлиги.

VII

—О ничик багтсызлык дуюп болмаян?
Ненеңси болярка багтың чүвдүги?
—Багтсыз—ялңызлыгны дуюп билмейән,
Багтың—илиң билен эне хүвдүси.

—Кәте адам өз ковмундан совашып,
Нәм үчин асмана эдйәркә мейил?
—Ай оңа дүшүнер узакда яшып,
Янындакы дашдыр оңа гөк дейин.

—Бизи кебширлейән яшлык көзүдир,
Горкян, шол өтенсоң үйтгәр дийп аслың.
—Пасыл дийлен адамларың өзүдир,
Хич хачан гечмерсиң, мүдими паслым!

—Багышла... сен нәме дийип аглардың,
Бирмахал йүрекде гозгаса яра?

– Илки билен энем үчин аглардым,
Соң бири-бирине душмадыклара.

VIII

Гунча гөвни ынжап, агласа балаң,
«Чагадыр-да, өзи диңер» диймегин.
Агланда йүз өврүп, гүленде халан,
Аталар гүл гөвнүң бозар гаймагын.

Сен оны гөтер-де әкит баглара,
Гезсин бу багларың багбаны ялы.
Айлар-гүнлер гечип гозгаса яра,
Багда еке өзи аглары ялы.

Эригиң ак гүллерини сөйсүн ол,
Шонда тегмиллери сайгарып билер.
Язы гөрүп сыр билдирмән гобсунан,
Гарры сөвүт эдер оңа ак дилег.

Гой, мәхри орнасын баглара, ота,
Майсалыгың арасында йитсин ол.
Соң гөвни күйсесе гүл тебигата,
Мамаларна барян ялы гитсин ол.

IX

Ик ялы түвелей совулсын сенден,
Өңки дарыганың азмыды нәме.
Агтык салам айтса гелен-гиденден,
Тәзе көйнеклериң азлыгы нәме.

Той көйнек дәл, тойлар сениң высалын.
Дүйнки чагаларың йигит етени.
Шатлыкдыр-парахат акышы ябың,
Бәбекли гелиниң ёлдан өтени.

Яш майсаның дуйгурлыгы бар сенде,
Йүрегиң шейле бир болупдыр хүшгәр.
Адам диңе шу дережә етенде
Илиң аладасы бойнуна дүшйәр.

Сени йитирмесин адам гөзлери,
Дүнйә сырдаш кимин хөврүген, эне!
...Диен дәлдирин-дә өте сөзлери,
Дуркы нәзик гөвне өврүлен, эне!

x

Дутарым, җоша гел, сөхбет эт, агла,
Сырдашың үстүңе ганат геренде.
Мүдими гөрүнйәр намысҗаң даглар,
Арасында адам гезип йөренде.

Гөр, ничик гөркүне гелипдир сөйги,
Адамзат неслиниң көңлүнде яшап,
Кәтелер ёлунда өмрүмиз көйди,
Дирелдик мүдими болмак үчин шат.

Бизиң нәзиклигмиз киршинде галар,
Сенем дуйгулара сиңер гидерсиң.
Сиңңин овазыңы басҗакдыр нәлер
Йөне сен неслиги еңер гидерсиң.

Сен бизиң йүрегмиз сен дек сенетден,
Дүнйәни хар тутан гутулып билмез.
Бир-ә эҗиз адам, бирем белентлер
Гашында парахат отурып билмез.

МАЗМУНЫ

Ленин	3
«Салланчакдан дүшүп мейдана гитдим...»	4
«Акар гаймаклапдыр Айың нурундан...»	5
«Йүзүп гитсең мейданлары...»	6
Гаршы алмак	7
Сөйги	7
Персент	8
Сөвүт	8
Түркмен халк сазы «Маягөзел»	9
Өлеңлер	9
Иним Кадырбердә	10
Пырагының тоюнда окалан гошгы	11
Айдымчы гыза	12
Багт	13
Гумлы гызың гошгусы	13
Он еди яша долансаң...	15

Инди... 16
Арзув 16
Дегишме билен айдылан чын 17
«Белки, шейле болмак такдырда бардыр...» . . 18
Ынжама 19
«Йылдырым чакып дур асманы чайкап...» . . 19
Айралыгың гүзери 20
Дүйш 22
Гүман 23
Хат 24
Сурат 24
Намыс 25
Ынам 26
Гутарылмадык гошгы 28
«Гүйзүң гарасы йитенде...» 28
Айдым 29
Дост 29
Яшлык 30
«Алчак йигит, вэши йигит...» 31
«Салыкатлы гүндизлериң саргыды...» . . 32
Ягыш 33
Өз-өзүме дегишме 34
Шахыр гыз 35
Обада 35
Гар 36

Иле дүшүпдир 37
Тыллайы гүйз 38
«Гардашым, орун бер, гожаны сыла...» . . 39
Энели-гыз 39
«Элиң йүзе тутуп агласың гелйәр...» . . . 40
Некрасовың өйүнде 41
Өкүнч 42
Васпнама 43
Бу кичиҗик обада 44
Тәзе йыл арзувлары 45
«Гел тәзе йыл гөзүм үсте орнуң бар...» . . 46
«Хош гелдиң тәзе йыл бизиң иллере...» . . . 47
Адамың ышгы 48
Өйлән 49
Дынч алыш 49
Кәбир айдымлара 50
Шатлык 51
Той 52
Гожа 53
«Хош гал, гүйзүм...» 54
Тебигат 55
Душушык 56
«Догры сөзден гачып гитҗек ериң ёк...» . . 57
Довамына барярын 59
Сонет 59

Рубагылар 60
Эпитафия 61
Бент 61
Гүллер деңзи 62
«Йүврүк атың агсарыны дилэнлер...» . . . 62
«Адам аслы топракданмыш диййәрлер...» . . 63
Агач 64
«Сайраса тай гушлара...» 64
Оба. Яз гиҗеси. 65
Өзүмиз хакда кичиҗик поэма. . . . 66

ГАДЫРЛЫ ОКЫҖЫЛАР!

«Түркменистан» неширяты 1987-нжи йылда Керим Гурбаннепесовың «Шахырың гөзи», Нәзик Аннатыеваның «Махмал бәгүл», Гурбандурды Гелдиевиң «Март гелер», Оразмырат Гурдовың «Еке-тәк Ватан», Какабай Ылясовың «Йыллар чемени», Алламырат Гараевиң «Бакы гөреш», Тәшли Гурбановың «Дурналар», Оразмәммет Сапаровың «Гүн хакда айдым» поэтики китапларыны, «Сөйги хем буйсанч» ады билен яш шахырларың эсерлериниң йыгындысыны нешир этмәги гөз өңүнде тутяр.

БАБАНАЗАРОВ МАМЕДНАЗАР

МОРЕ ЦВЕТОВ

Стихи и поэма

На туркменском языке

Издательство «Туркменистан»

Редактор **Т. Садыков**
Художник **А. Сметанин**
Худ. редактор **Б. Кураев**
Тех. редактор **Д. Аннагурдова**
Корректор **Б. Аширова**

ГАДЫРЛЫ ОКЫЖЫЛАР!

«Түркменистан» неширяты 1987-нжи йылда Керим Гурбаннепесовың «Шахырың гөзи», Нәзик Аннатыеваның «Махмал бәгүл», Гурбандурды Гелдиевиң «Март гелер», Оразмырат Гурдовың «Еке-тәк Ватан», Какабай Ылясовың «Йыллар чемени», Алламырат Гараевиң «Бакы гөреш», Тәшли Гурбановың «Дурналар», Оразмәммет Сапаровың «Гүн хакда айдым» поэтики китапларыны, «Сөйги хем буйсанч» ады билен яш шахырларың эсерлериниң йыгындысыны нешир этмәги гөз өңүнде тутяр.

БАБАНАЗАРОВ МАМЕДНАЗАР

МОРЕ ЦВЕТОВ

Стихи и поэма

На туркменском языке

Издательство «Туркменистан»

Редактор **Т. Садыков**
Художник **А. Сметанин**
Худ. редактор **Б. Кураев**
Тех. редактор **Д. Аннагурдова**
Корректор **Б. Аширова**